

МВС України
Харківський національний університет
внутрішніх справ

Координатор проектів ОБСЄ в Україні

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

**Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної
конференції**

(23 листопада 2018 року, м. Харків)

Харків
ХНУВС
2018

УДК [351.74:343.85](062.552)
А43

*Друкується за рішенням оргкомітету
відповідно до доручення ХНУВС від 19.09.2018 № 122*

Актуальні питання протидії кіберзлочинності та торгівлі
А43 людьми : збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф.
(23 листоп. 2018 р., м. Харків) / МВС України, Харків. нац. ун-т
внутр. справ ; Координатор проектів ОБСЄ в Україні. – Харків :
ХНУВС, 2018. – 436 с.

У матеріалах конференції окреслено найбільш актуальні проблеми протидії кіберзлочинності та торгівлі людьми на сучасному етапі; проаналізовано питання правового та організаційного забезпечення протидії кіберзлочинності та торгівлі людьми; кримінально-правові, процесуальні та криміналістичні аспекти протидії цьому негативному явищу; розглянуто відповідний міжнародний досвід, а також кадрове забезпечення правоохоронних органів. Досліджено використання інформаційних технологій і технічних засобів у протидії кіберзлочинності та торгівлі людьми.

УДК [351.74:343.85](062.552)

Публікації наведено в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Оргкомітет не завжди поділяє погляди авторів публікацій. За достовірність наукового матеріалу, професійного формулювання, фактичних даних, цитат, власних імен, географічних назв, а також за розголошення фактів, що не підлягають відкритому друку, тощо відповідають автори публікацій та їх наукові керівники.

Електронна копія збірника безоплатно розміщується у відкритому доступі на сайті Харківського національного університету внутрішніх справ (<http://www.univd.edu.ua>) у розділі «Видавнича діяльність. Матеріали науково-практичних конференцій, семінарів тощо»), а також у репозитарії ХНУВС (<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/>).

Видано Координатором проектів ОБСЄ в Україні в рамках проекту «Посилення кримінального переслідування торгівлі людьми з використанням інформаційних технологій в Україні», за фінансової підтримки уряду Сполучених Штатів Америки.

Усі права захищено. Зміст посібника можна безкоштовно копіювати та використовувати в освітніх та інших некомерційних цілях за умови посилання на джерело інформації.

Координатор проектів ОБСЄ в Україні та уряд Сполучених Штатів Америки не несуть відповідальності за зміст та погляди, висловлені у цій публікації.

© Харківський національний університет
внутрішніх справ, 2018
© Координатор проектів ОБСЄ в Україні, 2018

ЗМІСТ

Сокурєнко В. В.

Актуальні питання діяльності правоохоронних органів у сфері протидії організованих кіберзлочинності та торгівлі людьми.....14

СЕКЦІЯ 1

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ТА ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Башта І. І.

Стан боротьби з торгівлею людьми в Україні.....17

Білобров А. В.

Безпека зберігання інформації в хмарних сховищах20

Бурдін М. Ю., Гнусов Ю. В., Калякін С. В.

Окремі аспекти протидії кібератакам нового покоління.....23

Волков А. В.

Найбільш розповсюджені злочини у кіберпросторі.....26

Гончаренко О. І.

Правоохоронна діяльність щодо попередження кіберзлочинів29

Грищенко Д. О., Осіпов Я. В.

Торгівля людьми, як кіберзлочин.....32

Грохольський В. Л., Доценко О.С.

Протидія міжнародній організованій злочинності з торгівлі людьми
.....35

Давидюк В. М.

Інтернет як соціальне середовище роботи з конфідентами39

Доброскок П. Ю., Бурак М. В.

Реалізація стратегії кібербезпеки України41

Каргаполов Ю. В.

Зміна парадигми профілактики і припинення правопорушень в частині поширення контенту в середовищі електронних комунікацій.....43

Клімушин П. С.

Механізми забезпечення безпеки в інформаційному просторі46

h

УДК 343.43-04866

Володимир Людвігович ГРОХОЛЬСЬКИЙ,

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри кібербезпеки та інформаційного забезпечення

Одеського державного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8232-9050>;

Олександр Сергійович ДОЦЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент,

професор кафедри управління та роботи з персоналом

Національної академії внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7051-1656>

ПРОТИДІЯ МІЖНАРОДНІЙ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ З ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Торгівля людьми є одним з найбільш брутальних та масових порушень прав і свобод людини, яка включає в себе торгівлю дітьми з метою їх протиправного усиновлення, жінками – з метою їх сексуальної експлуатації, використання в порнобізнесі, чоловіків – з метою їх використання в різного роду збройних конфліктах, експлуатації їх праці, а також найбільш небезпечний вид цієї діяльності – торгівля людьми з метою трансплантації органів та тканин, насильницького донорства.

На думку міжнародних експертів, торгівля людьми за розміром прибутків посідає третє місце після торгівлі наркотиками та зброєю [1]. Тому не дивно, що таким прибутковим бізнесом займається організована злочинність, для якої немає державних кордонів.

Міжнародні злочинні організації не тільки проводять спільні злочинні акції, але й у ряді випадків економічно консоліднуються, створюючи єдині «чорні каси» і загальні способи «відмивання»

злочинних прибутків. Для ефективної протидії такій злочинній діяльності потрібні спеціальні міждержавні угоди і відповідне коригування національного законодавства. Запізнювання з розробкою зазначених актів, несвоєчасний початок їхньої реалізації, негативно позначається на практичному спрямуванні протидії організованим міжнародним злочинним угрупованням з торгівлі людьми. При цьому слід враховувати, що міжнародне співробітництво держав у цій сфері повинно ґрунтуватися на системі певних критеріїв, стандартів, тобто міжнародних принципах співробітництва.

Співробітництво держав безпосередньо впливає із Статуту ООН, де в ч. 3 ст. 1, ст.ст. 55, 56 передбачено співробітництво у галузі соціальних проблем. Торгівля людьми – явище соціальне, тому співробітництво держав у протидії організованій злочинності є однією із спеціальних форм соціального співробітництва, що має свої особливості. Норми, що регулюють питання співробітництва у протидії злочинності, складають окрему галузь міжнародного права.

З метою протидії міжнародній організованій злочинності по торгівлі людьми держави вступають до багатосторонніх міжнародних угод, якими визначаються взаємні права й обов'язки учасників, умови, при яких наступають ці права й обов'язки та ін. Потім починає працювати національна державно-правова система.

Відповідно до ст. 9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України [2]. Згода України на обов'язковість для неї міжнародного договору може надаватися шляхом підписання, ратифікації, затвердження, прийняття договору, приєднання до договору або іншим шляхом, про який домовилися сторони (ст. 8) [3]. До міжнародних договорів України належать також міжвідомчі договори з питань, що належать до повноважень міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та державних колегіальних органів (п. 4 ст. 3) [3].

На сьогодні в Україні уже сформувалися деякі напрями міжнародного співробітництва з протидії організованій злочинності по торгівлі людьми. Насамперед, це діяльність в рамках: багатостороннього співробітництва; на рівні двосторонніх угод; у рамках юридичних неурядових міжнародних організацій.

З метою посилення протидії зазначеним злочинам Україною уже створена розгалужена договірно-правова база безпосереднього співробітництва з більшістю потенційних партнерів близького та далекого зарубіжжя, яка налічує, з урахуванням протоколів, якими закріплено програми реалізації цих угод, понад сто договірно-правових міжнародних документів.

Аналіз різного роду інформації щодо міжнародних організованих злочинних організацій дозволяє зробити висновок, що раніше (до 2015 р.) успіх якісної реалізації отриманих матеріалів і сигналів забезпечувався завдяки тісній співпраці, довгострокових ділових

зв'язків спеціальних підрозділів МВС України по боротьбі з організованою злочинністю з правоохоронними органами інших держав. Сьогодні в Україні міждержавний правовий простір, з визначених питань, формується поки що вкрай повільно, і не цілком послідовно. Ще не визначено до кінця, які підрозділи, і у яких формах, будуть налагоджувати міжнародне співробітництво по здійсненню протидії організованій злочинності, в т. ч. й торгівлі людьми. Нині існуючі підрозділи з протидії торгівлі людьми не мають тих можливостей, які мали спеціальні підрозділами МВС України по боротьбі з організованою злочинністю.

Водночас, на нашу думку, позитивною формою співробітництва правоохоронних органів у протидії організованій злочинності по торгівлі людьми може бути розвиток двосторонніх відносин, які дозволяють більш повно враховувати характер відносин між двома державами і їх інтереси по кожній конкретній проблемі. Міжурядові угоди, як правило, супроводжуються міжвідомчими, у яких конкретизується співробітництво окремих відомств, більш детально визначаються їх завдання, порядок вирішення питань, що відносяться до їх компетенції і повноважень. Двостороннє співробітництво має певні переваги. Перш за все, воно являється гнучкою стратегією, яка може визначатися з урахуванням того, що держави розглядають в якості своїх основних цілей. Але водночас, таке співробітництво має певні й недоліки. Серед них можна виділити те, що такі відносини часто носять нерегулярний характер, що, в свою чергу, призводить до поганої координації і низької ефективності такої співпраці, дублювання зусиль та ін. Також потрібно враховувати, що двостороннє співробітництво потребує додаткової затрати часу і ресурсів на їх встановлення та забезпечення.

Враховуючи певні переваги і недоліки, все ж таки вважаємо, що систему двостороннього співробітництва потрібно і далі розвивати.

В протидії організованій злочинності по торгівлі людьми велике значення має збір і обмін тематичною інформацією, надання й отримання іншої правової й організаційної допомоги. З цією метою, постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 р. № 220 в системі МВС України було утворено НЦБ Інтерполу. Сучасне устаткування, яке має Інтерпол у своїй штаб-квартирі в Ліоні доступне для всіх країн - членів цієї міжнародної організації. Інтерполом забезпечується швидкий і надійний зв'язок між правоохоронними органами, цілком комп'ютеризована міжнародна база даних дозволяє встановлювати наявність зв'язків між окремими організованими злочинними формуваннями, між окремо скоєними злочинами та ін. Оперативність обміну інформацією, досить надійна система захисту конфіденційності повідомлень, часто є ефективним інструментом у викритті організованих міжнародних злочинних організацій по торгівлі людьми.

Але на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин, проблема удосконалювання організаційного забезпечення міжнародного співробітництва у протидії організованій злочинності по торгівлі людьми актуалізується тим, що на міжнародному рівні, поки що, є нездатність світового співтовариства виробити комплексні і ефективні форми співробітництва, одночасно дотримуючись інтересів кожної із сторін, норм і стандартів міжнародно-визначених прав і свобод людини.

Необхідність удосконалювання міжнародного співробітництва у протидії організованій злочинності по торгівлі людьми обумовлена і тим, що процеси економічної глобалізації спричиняють за собою трансформацію сформованої системи міжнародних відносин, яка стає усе менш керованою, усе більше не передбачуваною, і ці тенденції посилюються. Процеси глобалізації зменшують владу національних урядів усередині країн і на міжнародній арені. Валяться старі блокові системи, створюються нові, слабшає роль ООН та інших міжнародних організацій, зв'язаних з нині існуючою міжнародною системою. У результаті, її керованість погіршується, а непередбачуваність і хаотичність підсилюються.

Прикладом забезпечення міжнародного співробітництва з протидії організованій злочинності по торгівлі людьми може слугувати організаційне забезпечення співробітництва в боротьбі зі злочинністю країн-учасниць Європейського Союзу – співробітництво поліції і судових органів у рамках Шенгенських угод. Показовим є те, що тут практично відсутні які-небудь спеціалізовані структури, що відповідають за організацію діяльності в рамках єдиного простору. Разом з тим, досить докладно обговорені широкі повноваження поліцейських органів, які отримали можливість за певних умов переслідувати злочинців за межами власної держави.

Оскільки в рамках Ради Європи співробітництво держав у боротьбі зі злочинністю переважно здійснюється в договірно-правовій формі, то його удосконалення не торкається повною мірою організаційних питань. Єдиною структурою, що здійснює організаційну діяльність у цій сфері є Європейський комітет з проблем злочинності Ради Європи, на який покладена функція координатора по врегулюванню спірних питань, що виникають при виконанні європейських конвенцій. В міру розширення кола учасників згаданих конвенцій і збільшення обсягу роботи роль цього Комітету буде зростати, що потребує зміцнення й удосконалювання роботи даної структури.

Отже, наукова (практична) цінність цієї доповіді полягає в тому, що пропонуються нові підходи до удосконалення організаційного забезпечення співробітництва у протидії організованій злочинності по торгівлі людьми. У такій протидії варто виходити з того, що відповідні зміни в міжнародній системі можуть бути досягнуті шляхом демократизації держав і норм, які регулюють міжнародні відносини в

умовах співробітництва, взаємопроникнення правових систем та ін. Саме в таких умовах можуть визрівати і проявлятися нові державні, наддержавні, міждержавні утворення, їх нові якості і можливості.

Список бібліографічних посилань

1. Гуторова Н. О. Проблеми кримінальної відповідальності за торгівлю жінками, вчинену організованими групами. Боротьба з торгівлею жінками: проблеми вдосконалення законодавства та завдання органів внутрішніх справ України. *Вісник Університету внутрішніх справ*. 1999. С. 26-28.

2. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

3. Про міжнародні договори : Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 50. Ст. 540.